

Täydennys talousvaliokunnan 27.9.2022 asiantuntijakuulemiseen:

Vastaus varapuheenjohtaja Mäkysen kysymykseen hintakaton markkinavaikutuksiin liittyen

Iivo Vehviläinen
Aalto-yliopisto ja Helsinki GSE

27.9.2022

Kysymys: Miten sähkön tukkumarkkinan alempi hintakatto vaikuttaisi markkinaan?

1. Lähtökohtana markkinalla on kaksi tehtävää
 - i. Asettaa markkinahinta tasolle, jossa tarjonta riittää vastaamaan kysyntään
 - ii. Markkinahinnat antavat kannusteet esimerkiksi uusille investoinneille
2. Talousoppikirjan perusmallissa markkina on taloudellisesti tehokas tapa päättää kuka hyödykettä saa ja kuka ei.
3. Lähtökohtana oppikirjamallissa on, että kaikki kuluttajat kohtaavat markkinahinnan ja voivat sopeuttaa kulutuksensa sen mukaisesti.
4. Venäjän hyökkäys on aiheuttanut pysyväluonteisen tarjontashokin, johon on sopeuduttava.
5. Sähkömarkkinalla lyhyellä aikavälillä näin ei ole. Esimerkiksi vanhalla määräaikaisella kiinteähintaisella sopimuksella sähkönsä saavalla ei ole nyt tarvetta reagoida korkeampaan markkinahintaan.
6. Venäjän hyökkäyksen ja kulutuksen hitaan sopeutumisen vuoksi sähkömarkkina ei tällä hetkellä toimi tehokkaasti.
7. Mikäli tavoitteena on taloudellinen tehokkuus, on markkinaa autettava tehokkaan tasapainon saavuttamiseksi.
8. Komission esittämä pakottava määräen sääntely tunnistaa tämän lähtökohdan.
9. Markkinaan voidaan puuttua sääntelemällä joko määriä tai hintoja. Molemmat näistä vaikuttavat markkinatasapainoon, eikä ole yleisesti merkitystä vaikutetaanko rajoittamalla määriä vai rajoittamalla hintoja, nämä ovat saman kolikon kääntöpuolet:
 - a. Voidaan rajoittaa määriä ja markkinat kertovat toteutuvan hintatason.
 - b. Voidaan rajoittaa hintoja ja markkinat kertovat määräen rajoittamistarpeen.
10. Kuten lausunnossamme toteamme, mikäli tavoitteena on nimenomaisesti hintahuippujen sääntely, on tarkoituksenmukaisempaa ja tehokkaampaa säädellä suoraan hintoja.
11. Tuottajien esittämät pitkän aikavälin huolet eivät voi olla este tehokkaan sääntelyn toteuttamiseksi nyt:
 - a. Kaikki taloudellisen tehokkuuden kannalta perustellut investoinnit on järkevä toteuttaa ilman pitkäkestoisia tuhansien eurojen hintatasoja.
 - b. Väliaikaiset toimenpiteet eivät vaikuta investointeihin, jotka saadaan tuottamaan vasta myöhemmin.
 - c. Ennakkotapauksiin vetoaminen on erikoista: Ajatellaanko että sotatilanteen tuomat hyödyt pitää aina antaa teollisuudelle, vaikka se olisi taloudellisesti tehotonta.